

Анастасія Мусевич, 4 курс, «Соціальна педагогіка»

Остапчук О. Л., кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальної педагогіки

та педагогічної майстерності

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ

На даний час в Україні разом із відновленням традицій благодійності, як невід'ємна її складова, стрімко розвивається волонтерський рух. Це благодійна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства загалом; гуманістична діяльність, яка спрямована на соціальну допомогу певним верствам населення, розвиток та процвітання суспільства.

Волонтерський рух є, по суті, частиною будь-якого суспільства. Ця діяльність може набувати різних форм: від звичних форм взаємодопомоги до спільних дій під час кризи. Участь у волонтерському русі молоді дає можливість їй самореалізувати себе з однієї сторони, відчутти себе причетними до участі у державних справах з другої сторони [4].

Зараз волонтерство – потужний соціально-суспільний рух, спроможний прийняти на себе частину повноважень соціальних установ. Ситуація, яка сьогодні склалася в Україні – унікальна. Країна переживає пік громадської активності, коли багато людей абсолютно безкорисливо, щиро бажають допомогти ближньому, і студентство не є винятком.

Загалом особливість такої соціальної групи, як студентство, розкривається завдяки розумінню її як мобільної групи, метою діяльності якої є організована за певною програмою підготовка до виконання високих професійних і соціальних ролей у матеріальному і духовному виробництві. Студентський вік, як будь-яка інша стадія життєвого циклу людини, має свою неповторну специфіку. Ще відомий педагог К. Ушинський вважав

період з 16 до 22 років «визначальним», наголошуючи, що саме в цей час формується світогляд і характер людини [5].

Нині в Україні активно розвивається волонтерських рух серед студентської молоді. Студентські волонтерські групи працюють майже при кожному вищому навчальному закладі, центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, численних громадських організаціях, здійснюючи переважно соціально-педагогічну роботу у профілактичному, просвітницькому, реабілітаційному, рекреативному, фандрейзинговому, інформаційно-рекламному, охоронно-захисному та соціально-побутовому напрямах [3].

Студенти різних навчальних закладів різного типу в переважній більшості працюють як волонтери в організаціях під час проходження практики. Після її закінчення багато з них залишається працювати волонтерами в організації, яка за профілем близька до їхньої майбутньої професійної діяльності.

У студентів-волонтерів особливі мотиви для добровільної соціальної роботи. Насамперед їх цікавлять професійні проблеми. Вони можуть бути як формальними – одержання заліку, проходження практики, так і реальними – набуття фахових знань з майбутньої спеціальності, напрацювання навичок спілкування з клієнтами. Причому на відміну від підлітків-волонтерів, їх певною мірою хвилює проблема міжособистісної комунікації. Для них більше важливі спілкування з професіоналами в обраній спеціальності, знайомство з новими методиками і технологіями, все, що може їм допомогти у подальшому стати висококваліфікованими фахівцями і працевлаштуватися.

Волонтерська діяльність у ВНЗ сприяє професійному становленню студентів, про що свідчать дослідження З. Бондаренко, формує певні життєві позиції, сприяє саморозвитку та самореалізації студентів, дає можливість засвоювати соціальний досвід та виступає одним з напрямів позанавчальної роботи у ВНЗ.

Студентство є одним із найважливіших ресурсів волонтерської діяльності. Варто зазначити, що саме найчисельнішою групою волонтерів,

які працюють у соціальній сфері, є студентська молодь, у цьому і полягає особливість волонтерського руху в Україні.

У результаті аналізу діяльності студентських волонтерських організацій, ми з'ясували, що більшість ВНЗ України мають студентські об'єднання, спілки, організації, що займаються волонтерською діяльністю.

Наприклад, у Запорізькому національному університеті на факультеті соціальної педагогіки та психології давно вже склалися добрі традиції підготовки активних студентів до волонтерської роботи, що є свідченням того, що професорсько-викладацький склад факультету давно опікується цими проблемами. Підготовка здійснюється в теоретичній площині та в практичній позааудиторній роботі. У навчальному курсі «Основи управління волонтерською діяльністю» студенти мають змогу набувати теоретичні знання, практичні навички волонтерської роботи.

Цікавий також досвід діяльності студентів-волонтерів Волинського державного університету імені Лесі Українки [1]. Тут за ініціативою викладачів і студентів у грудні 2000 р. виникла та юридично зареєстрована 2001 р. молодіжна громадська організація «Волонтерський клуб м. Луцька».

Волонтерський клуб, створений для сприяння розвитку соціальних ініціатив у молодіжному середовищі, допомагає соціально вразливим категоріям дітей та молоді. До основних завдань клубу входить: сприяння розвитку волонтерського руху та пропаганда його принципів серед студентської та учнівської молоді міста Луцька та Волинської області; проведення громадянських волонтерських акцій на місцевому рівні; здійснення та захист прав і свобод, задоволення соціальних і культурних інтересів молодих громадян; створення умов для саморозвитку членів клубу як особистостей, членів суспільства, громадян України, професійного становлення як фахівців соціальної сфери (соціальних педагогів та працівників).

Особливу увагу в даний час студенти-волонтери приділяють бійцям АТО. Саме з початку війни на Донбасі українські студенти зі всієї країни

масово долучаються до благодійних акцій, навіть створюють власні волонтерські організації.

Києво-Могилянська академія теж активно долучається до волонтерства. Нещодавно студенти організували вечір зі С. Вакарчуком, де було зібрано майже півмільйона гривень, чверть з яких могилянці передали українським військовим.

Студенти Львівського національного університету імені Івана Франка роблять своїми руками ангеліків для військових. Проект називається «З Україною в серці творимо дива».

Вивчаючи безпосередньо мотивацію молоді на добровільну працю та їх ставлення до волонтерства, нами були опитані 150 студентів на базі трьох навчальних закладів міста Житомира: Житомирського державного університету імені Івана Франка, Житомирського національного агроекологічного університету, Житомирського державного технологічного університету. Зі студентами було проведено анкетування «Ставлення молоді до участі у волонтерській діяльності» та опитування за методикою «Діагностика соціально-психологічних установок особистості у сфері мотивацій і потреб» (О.Ф. Потьомкіна).

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що в серед студентів 1 курсу Житомирського національного агроекологічного університету 56% мають виражений альтруїзм, 44% – характеризуються егоїстичною тенденцією. Серед студентів 5 курсу цього ВНЗ 40% опитуваних мають виражений альтруїзм, і 60% – егоїстичність.

Досліджуючи установки, спрямовані на «альтруїзм – егоїзм» студентів Житомирського державного технологічного університету з'ясовано, що 52% студентів 1 курсу мають виражений альтруїзм, і 48% – егоїстичну тенденцію. Серед студентів 5 курсу цього ВНЗ, 44% досліджуваних характеризуються альтруїстичною спрямованістю і 56% опитуваних мають егоїстичну тенденцію.

Серед студентів 1 курсу Житомирського державного університету

ім. І. Франка було виявлено 56% досліджуваних з альтруїстичною спрямованістю і 44% (осіб) – з егоїстичною тенденцією. Серед студентів 5 курсу 60% досліджуваних характеризуються альтруїзмом і 40% (осіб) – егоїстичністю.

Порівнявши загальні результати дослідження студентів 1 та 5 курсів трьох ВНЗ, виявлено, що серед студентів перших курсів переважає альтруїзм (55%), тобто такі студенти більш схильні до емпатійної поведінки, більш активні в громадській роботі та мають більше бажання допомагати людям. У студентів же 5 курсів спостерігається егоїстична тенденція (52 %), це свідчить про те, що студентська молодь не виявляє особливого бажання надавати безкорисливу допомогу людям.

У межах дослідження також було визначено ставлення студентів до волонтерської діяльності та їх поінформованість щодо неї. З'ясовано, що ставлення досліджуваних до волонтерства у студентів 1 та 5 курсів переважно позитивне.

Серед студентів 1 курсів беруть участь у волонтерському русі 5% опитаних, брали раніше – 17,3%, чули про волонтерський рух – 67 %, і вперше чують – 11%.

Серед студентів 5 курсів беруть участь у волонтерському русі 2,6% респондентів, раніше брали участь – 30,6%, чули про такий рух в Україні – 61,3% , вперше чують – 1,3%.

У цілому дослідження засвідчило, що потрібно більш активно популяризувати волонтерський рух серед студентської молоді, розширювати та поповнювати знання молоді про історію виникнення та напрямки розвитку сучасного волонтерства, зокрема в нашій країні та місті; сформувати глибоке осмислення молодими людьми значення волонтерської роботи в житті суспільства; формувати духовну потребу допомагати; виховувати повагу до праці волонтерів, проводити роз'яснювальну роботу серед молоді про можливий їх посильний внесок у допомогу людям.

Використана література

1. Волонтерское движение в Харькове / С. А. Горбунова-Рубан, О. В. Кулинич, Т. А. Коханий, А. В. Парщик. — Х. : Фактор, 2004. — 160 с.
2. Заверико Н. В. Основи управління діяльністю волонтерів : метод. реком. / Н. В. Заверико. — Запоріжжя : ЗДУ, 2004. — 36 с.
3. Лях Т. Л. Соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп : дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : 13.00.05 — «Соціальна педагогіка» / Лях Тетяна Леонідівна. — К., 2009. — 304 с.
4. Попов С. Ю. Пошук ресурсів для розвитку суспільного сектору / С. Ю. Попов. — Луганськ : Благодійний фонд «Підліток», 2004. — 108 с.
5. Ушинський К. Твори : у 6-ти т. / К. Ушинський. — К. : Радянська школа, 1954. — Т. 2. — 560 с.